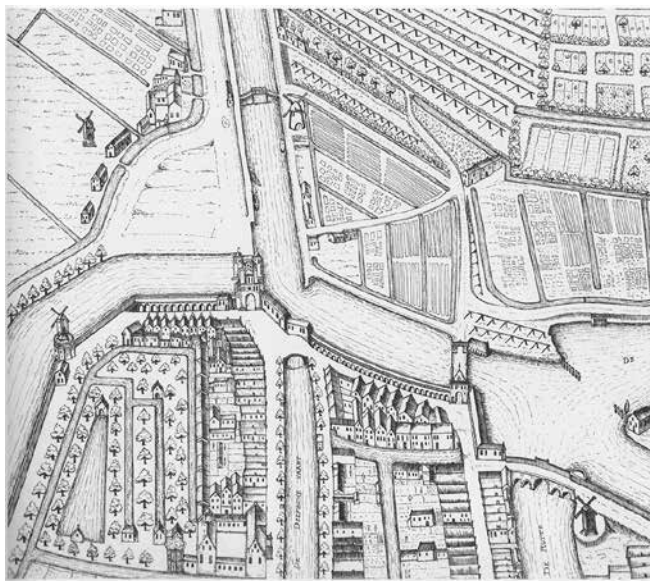

Rotte-R-Dam

Stad en Schie

Wolfert van Borselen te Delft uit het raam geworpen en gelyncht
(tekening Jan Luyken 1299)

De Rotterdamse Schie waar deze de stad binnenkomt (Stadsplattegrond
Atlas Rotterdam door Balthasar Florisz van Berckenrode, 1626)

De dam in de Rotte (1270) markeert het ontstaan van de nederzetting Rotterdam. Maar daarmee was het nog geen stad, laat staan een belangrijke stad. Vergeleken met de burens stelde de nederzetting nog niet zoveel voor. Delft mocht zich immers in 1246 al stad noemen. Vlaardingen verkreeg dat recht in 1273 maar speelde al veel langer een rol van betekenis. En Schiedam, dat in 1275 tot stad werd verheven, had welbeschouwd veel meer potentie dan Rotterdam. Waar de Rotte eigenlijk alleen van plaatselijk betekenis was, stond Schiedam via de Schie in directe verbinding met een groot achterland: Delft, Leiden, Haarlem. Toch zou Rotterdam in vrij korte tijd zijn concurrenten voorbijstreven.

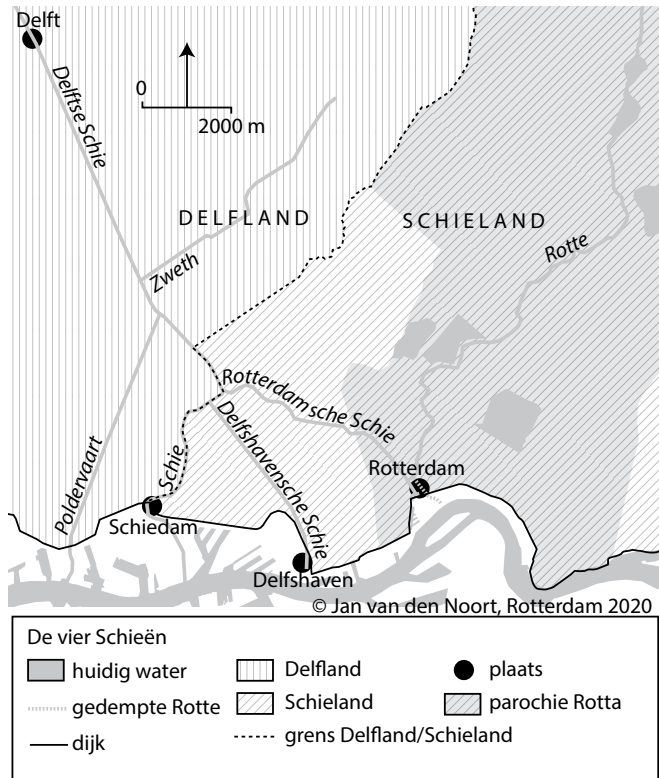
Hulp van hogerhand kwam daarbij goed van pas en de kans daarop nam aanzienlijk toe toen de gronden ten oosten van de Rotte aan graaf Floris V toevielen. Kort na de moord op Floris, 'der keerlen God' (1296) kreeg het graafschap de gronden ten westen van de Rotte in handen. Floris' zoon Jan was toen nog te jong om te regeren en Wolfert van Borselen, heer van Veere, maakte daar handig gebruik van door de voorgelij over de jonge graaf op te eisen en daarmee de macht over het graafschap naar zich toe te trekken.

Hij keerde zich tegen Schiedam, verleende Rotterdam op 17 maart 1299 stadsrechten en maakte aanstalten om een kanaal te graven tussen de dam in Rotterdam en de Schie bij Overschie. Daarmee zou Rotterdam net zo'n goede achterlandverbinding hebben als Schiedam en kon de tol van die concurrent voortaan worden omzeild. De toekomst van Rotterdam zag er ineens veel rooskleuriger uit.

Rotterdamsche Schie

Maar helaas, Van Borselen trof hetzelfde lot als Floris. Ook hij werd gelyncht en Jan van Avesnes verzekerde zich van de macht in het graafschap. Amper een half jaar na de stadsrechtverlening van Rotterdam werd deze al weer ingetrokken. De aanleg van de Rotterdamsche Schie werd gestaakt en de gebieden rond de Rotte vielen weer uiteen.

Enkele decennia later stuurde graaf Willem III aan op hereniging en gaf het gebied ten oosten van de Rotte een grote mate van bestuurlijke zelfstandigheid (1328). Onder graaf Willem IV werden beide zijden van de Rotte herenigd. En toen Rotterdam diep in de buidel tastte, bleek Willem bereid om het plaatsje definitief, stadrechten te verlenen. Wij schrijven 1340.

De graaf stemde ook in met het graven van een kanaal naar de Schie. Toen de aanleg van deze Rotterdamse Schie werd afgerond, leek de buit binnen, maar daarbij was gerekend buiten de waard.

Delfts verzet

Het verzet kwam deze keer uit Delft. Het Hoogheemraadschap van Delfland klaagde over de wateroverlast die het nieuwe kanaal veroorzaakte en

vond daarvoor gehoor bij de graaf. Rotterdam werd gedwongen om een dam in de Rotterdamse Schie te leggen en voortaan alle schepen met lieren over die dam te trekken. Voor goed geld kon Rotterdam dat besluit weer terugdraaien, waarop Delft besloot om zelf een kanaal te graven: de Delfshavensche Schie. Rotterdam dacht nog een spaak in het wiel te kunnen steken door een brug over dat kanaal te leggen, maar dat werd van hogerhand verboden.

Precijsheyt en schaarsheyt

Het kostte moeite om de Schie op diepte te houden, niet in het minst omdat Delft de verdiepingswerkzaamheden saboteerde en enkele dijken doorstak. De hoogste rechterlijke instantie, de Grote Raad van Mechelen, kwam eraan te pas om dat recht te zetten. Delft werd veroordeeld tot schadeloosstelling.

De concurrentie met Delft en Schiedam bleef fel, maar Rotterdam boekte de meeste vooruitgang. Schiedam zou te weinig investeren in zijn havens, terwijl Delfshaven door Delft werd kortgehouden. Of zoals landsadvocaat en raadspensionaris Johan van Oldenbarneveldt zou hebben gezegd: "...de precijsheyt van die van Delft en de schaarsheyt van die van Schiedam hebben Rotterdam groot gemaect."

© Jan van den Noort, Rotterdam 2020

Delftsche Schie (Anonieme foto, Collectie Topografisch Historische Atlas Delft, zij)

